

Arengukava on vastu võetud 14. detsember 2019 kolme küla ühiskoosolekul Jaanimõisas.

JAANIMÕISA, SUURMETS JA SÄKNA KÜLADE ARENGUKAVA 2019-2030

SISSEJUHATUS

Eelmine arengukava oli koostatud aastateks 2003-2010. Uus arengukava on koostatud aastateks 2019-2030. Arengukava on koostatud 3-le külale, kuna need moodustavad ühtse piirkonna, millel on ühtne identiteet ja kodupaiga tunnetus. Ka lähiajaloo on see nii olnud, tegemist on suurema osaga endise „Sõpruse“ kolhoosi Jaanimõisa osakonnast.

Külad on järgmised :

Jaanimõisa

Suurmetsa

Säkna

Arengukava vajalikkus

Arengukava on vaja, et parandada kohalikku arendussuutlikkust. Arengukava läbi paraneb kohalik omaalgatus, luuakse parem teenuste ja elukeskkonna kvaliteet, antakse uued valikuvõimalused. Arengukava koostamist alustati 24. november 2018. Peale seda toimusid mitmed koosolekud. Olemas on osalejate nimekirjad ja protokollid.

KÜLADE PAIKNEMISE KIRJELDUS

Küladest läheb läbi Tartu-Räpina maantee. Vallakeskusesse Põlvasse on umbes 25 km. Hea bussiühendus on Tartuga, päevas 4 bussi. Arengupotentsiaal teede suhtes on hea, kuna Tartu –Räpina teed kasutavad paljud auto-ja jalgrattamatkajad, nii Piusa koobastesse, kui Setumaale sõiduks.

Venemaa piirini on 50 km.

KÜLADE AJALOO LINE TAUST

Mooste kandi asustatus on olemas olnud juba 2000 aastat tagasi. Seda näitab Aarniku palus Lutsu jõe kaldal leitud matmispaik. Umbes 600-700 aasta vanuseid asulakohti on meie ümbruses Rasina ja Kauksi kandis, mille esmamainimisest kirjalikes allikates möödub tänavu (2003 a.) 600 aastat. Arenesid hajakülad, mis on siinmail tänaseni. Mõningaid näiteid talunimedest 1939 a. andmetel: Jaanimõisa-Palovahe, Varrepera, Metstare, Säkna-Tiigimäe, Hundimäe, Kopli, Suuremetsa-Kangru, Pähnamaa, Pessa, Mätta, Kährimäe, Kurmu. 15-16.saj.hakkasid arenema mõisad. Sellekandi Moisekatsi mõisal oli Johanneshofi (Jaanimõisa) karjamõis. Siinkandis tegeldi põhiliselt lina kasvatusega. Talusid osteti ja renditi mõisa käest.

Arhiivis on säilinud rendi kontrakt Moisekatsi mõisa omaniku ja Peeter Kүүtsi ja Johann Ariko vahel 1912.a.aprillist-1918.a.aprillini, Kikasaare talu kohta. Paragraafi järgi pidi rentnik pidama vähemalt 9 lehma ja 4 hobust.1934 a. oli Mooste vallas 405 talu ja elas 1721 inimest.1939 a. oli Suuremetsa küla 12 taluga suurim hajaküla. Jõukaim oli Samuel Suuremetsa talu ja Arnold Toode Vokka talu, kus oli 2 rehepeksumasinat. Küla on ilmselt oma nime saanud jõukama talu järgi. Säkna külas oli 1939.a.20 talu. Suurem oli Jaan Toode Männi talu (2 hobuse talu). Talus oli oma koorejaam,kuhu toodi ka teiste talude piim.

Jaanimõisa-endine nimi on Johanneshof .Jaanimõisa talude arvu ei ole teada. Kuulsamad inimesed, kes piirkonnas sündinud: Daniel Vardja-Mooste vallavanem, August Austa-Kauaaegne Jaanimõisa kooli juhataja.

ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi 25.veebr.1977.a.seaduse alusel lõhuti külade piirid. Nii kadusid siitkandist Määrastu, Viira ja Jõelaane küla. Nad liideti Säkna, Suuremetsa ja Jaanimõisa alla . Eesmärk oli kujundada välja kolhoosi- ja sovhoosikeskused ja kustutada rahva mälust endiste külade nimed.

Seltsielust

Elavam seltsielu oli koondunud Jaanimõisa, kus töötas kool. Algkool, algul 4, hiljem 6- klassiline. 1946.a.muudeti kool 7-klassiliseks. Kool likvideeriti 1969.a. Jaanimõisa kool on töötanud alates aastast 1869. Kool sai 1937/38.a.juurdeehituse. Kooli juures töötas 1920.a.loodud raamatukogu 200 raamatuga, mille kogu täiendati pidudest saadud summadega.

Kooli õpilaste arv on 1930-dail aastatel olnud 60-80. Raamatukogu liideti 1940.a. Mooste raamatukoguga. Hooldas E. Peepson. Töötas laulukoor 1920-1933, juhatas Jaan Todi. Käidi ka mujal esinemas, et koguda raha koolile harmooniumi ostmiseks. Pikka aega töötas 1950.a. viulikoos (tsimblikoos). 25.sept.1938a. loodi Jaanimõisa Maanaiste Selts, esinaine Leida Vähi. Korraldati kodukaunistamise, käsitöö, toiduvalmistamise kursusi, viimaseid koos Moostega. Moostes käidi ka kangakudumise kursustel. Naiskodukaitse ja kaitseliidu liikmete juhendamisel töötasid kodutütarde ja noorkotkaste rühmad.

1922.a.asutati Suuremetsa-Saareküla Masinatarvitajate Ühing. Ühingu liikmeid oli loomisel 10, varanduseks rehepeksumasin ja laastumasin.

Lähiajalooos kuulusid Säkna, Suurmetsa ja Jaanimõisa „Sõpruse“ kolhoosi Jaanimõisa osakonna alla. Tööliste eluaseme probleemide lahendamiseks ehitati 3 paneelmaja. Kolhoos hoolitses kõigi ja kõige eest, muresid polnud.

Ajaloolise osa kirjutas Miili Valner.

KÜLADE ELANIKKOND

Tegemist on põhiliselt hajakülaga. Jaanimõisa külas on 2 paneelmaja ja 1 ridaelamu.

Elanike arv	1975	1995	2002	2019
Jaanimõisa	185	134	142	85 M 47/ N 38
Suurmetsa	120	89	74	55 M 30/ N 25
Säkna	102	30	33	22 M 13/ N 9

KÜLADE LOODUSLIKE OLUDE KIRJELDUS

Küladest voolab läbi Lutsu jõgi. Kaldad on täiesti hooldamata, kuid jões eneses leidub kalu, ka vähid on hakanud taas paljunema. On mitmeid kauneid metsamassiive. Metsades on rikkalikud pohla- ja mustikaväljad, sügiseti saavad kohalikud ka oma seenevaru. Suurmetsa ja Säkna küla serva tuleb välja Meelva sookaitseala, mis on kuulus oma jõhvikarikkuse poolest. Sookaitsealale on plaanis luua õpperajad. Põlva matkaklubi kasutab raba juba ammu oma matkamarsruutide mitmekesistamiseks. Looduskaitse alla kuulub veel Tamme talu pärn. Maastik on enamasti tasane, on ka mõni väiksem suusamägi (Mikumägi).

Piirkonnas on ainulaadne ehitis suure rehehoone näol, mida on hakatud kasutama suvisteks üritusteks ja mis on kujunenud küla kooskäimiskohaks. Kauni Mooste järveni on 5-7 km, see on praegu lähim ujumiskoht.

KÜLADE SOTSIAALMAJANDUSLIK OLUKORD

Kohapeal on 5 põllumajandusettevõtet, mõne töökohaga. Säkna külas asub Säkna seafarm 4000 seaga, mis kuulub AS Rakvere Farmidele. Piirkonna ilme on korrastatud, teeääred niidetud ja võsa koristatud. Inimesed käivad tööl Põlvas, Tartus, Võrus, Räpinas. Palju on vanadus- ja invaliidsuspensionäre. Palju on pessimismi ja käegalöömist. Postkontor, perearst, põhikool, raamatukogu ja lasteaed asuvad 7 kilomeetri kaugusel Moostes.

Ühistegevus

Suviseks kooskäimiskohaks on kujunenud Säkna rehehoone koos peoplatsiga, talviseks kooskäimiskohaks on Jaanimõisa külakeskus.

Vanad traditsioonid on kadunud. Uue kultuurieluga tehti algust aastal 1999, kui toimus esimene maipidu ja rehepidu. Nüüdseks on Säkna rehepidu muutunud üle maakonna tuntud ürituseks. Ürituste korraldamisel aitavad paljud külaelanikud. Ürituste vastu huvi on suur, tahetakse ennast näidata. Paljud pakuvad omavalmistatud tooteid.

MTÜ Rehepapp eestvedamisel on läbi viidud hulganisti tegevusi aastatel 1999-2013. MTÜ Rehepapp on praeguseks tegevuse lõpetanud. Moodustatud on uus MTÜ Rehealune selts ja moodustamisel on Jaanimõisa MTÜ. Nende kahe MTÜ eestvedamisel hakatakse tulevikku kujundama.

KÜLADE INFRASTRUKTUURI KIRJELDUS

Külased läbib Tartu-Räpina manatee, sellelt hargnevad kruusateed ja pinnaseteed, mis on aga väga halvas seisus nii kevadel kui sügisel. Postkastid on elanikel pandud grupiti ligipääsetavatesse kohtadesse.

Vesi tuleb majapidamistesse šahtkaevudest, ainult grupp korterelamuid Jaanimõisas saavad vett pumbamajast tsentraliseeritult. Seal toimib ka kanalisatsioon. Mõnedes maamajades on lokaalne veevärk.

Mobiililevi on suhteliselt kehv.

HINNANG KÜLA OLUKORRALE

Swot analüüs

Tugevused Traditsioonilise üritused Head marjametsad Haruldased vanad hooned Hea paiknemine teede suhtes, Tartu-Räpina tee Üritustel välja kujunenud sponsorid Külavanemate olemasolu Meelva soo Mooste mõis koos üritustega	Nõrkused Inimeste vähene huvi toimuva vastu Tööpuudus Vananev elanikkond Vaesus Halvas seisus teed kevad-sügis, tolmad Kehv internet Eestvedajate järelkasv väike Räpina poole kehv bussiliiklus
Võimalused Piirkonda kolib uusi inimesi Traditsiooniliste ürituste jätkamine ja arendamine Vallast toetust küsida Meelva soo kasutamine	Ohud Väljaränne jätkub Elanikkond vananeb Külaelanike passiivsus Prügi jäetakse piirkonda maha

ARENGUEELDUSTE KOONDHINNANG

Külades on veel andekaid inimesi, kes oskavad ja tahavad midagi ära teha. Tuleb leida neile piisavalt koolitusvõimalusi, mis tutvustaksid praeguseid võimalusi (internet). Vanaaegsed hooned on uhked, aga nendesse peab investeerima, et oleks mida külalistele näidata ja lastelastele säilitada. Loodame, et kasutades maksimaalselt meie tugevusi, arenevad külad jõudsalt ja saavutavad üleriigilise tuntuuse, kuhu külalised tahavad tulla ja kohalikud ei taha oma kodukohast ära minna.

VISIOON 2030

Meelva maastikukaitsealal matkaradade tutvustamine. Töötab oma loodusgiid. Sügiseti on marja korjamisele orienteeritud puhkepaketid.

Jaanimõisas on avatud internetipunkt-külakeskus, kus kõik saavad oma vajalikud asjad aetud ja üritused peetud.

Külalisteks kutsutakse lektoreid ja koolitajaid.

On mitmeid vabaaja veetmise võimalusi: ujumiskoht Lutsu jõe ääres, Suurmetsa külas muuseum-külakeskus, Säkna korrastatud reheplats koos rehehoonega. Talvel suusarada.

Külas toimuvad populaarsed traditsioonilised üritused: Säkna rehepidu, Reherock, Jaanipidu, simmanid, matkapäevad jne.

Külades on valitud külavanemad, kes on saanud vastava koolituse. Nemad koos MTÜ-ga koordineerivad küla ühisüritusi. Inimesed tulevad eluga toime ja on õpihimulised.

Teed on aastaringselt läbitavad.

Paljud noored pered on kolinud tühjadesse taludesse, et kasvatada oma lapsed puhtas keskkonnas ja osa saada põnevatest ühisüritustest.

EESMÄRGID JA ÜLESANDED

Eesmärk: Avara silmaringiga ja teotahteline kogukond ja külavanemad

Ülesanne: Avardada koolitusvõimalusi

Ülesanne: Suurendada kohalike elanike omaalgatust ja kaasata rohkem inimesi ühistegevusse

Eesmärk: Atraktiivsed tõmbe- ja puhkekohad

Ülesanne: Arendada külade tõmbekohti

Ülesanne: Rajada puhke- ja turismiobjekte

Eesmärk: Turvaline elukeskkond

Ülesanne: Muuta piirkond elanike ja külaliste jaoks turvalisemaks (viidad, talusildid)

Ülesanne: Tagada kogu aasta vältel teede läbitavus

Eesmärk: Tühjades taludes käib elu

Ülesanne: Leida võimalusi elanikkonna suurendamiseks.

TEGEVUSKAVA

Aeg	Tegevus/investeeringu objekt	Orienteeruv maksumus	Rahastamisallikas	Vastutaja
2019-2030	Taastada Jaanimõisa külakeskuses interneti kasutamise võimalus	0	Vabatahtlik töö, Põlva vald	Külavanemad
2019-2030	Suurmetsa linamuuseum-külakeskuse rajamine	100000.-	Projektid, Põlva vald	Külavanemad
2019-2030	Külavanemate ja kogukonna koolitamine	1000.-	Projektid, Põlva vald	Külavanemad
2019-2025	Esindussümboolika muretsemine (lipp, FB leht)	50.- ; vabatahtlik töö	Annetused	Külavanemad
2019-2021	Säkna rehehoone renoveerimine (põranda taastamine ja mädapalkide vahetus) ja reheplatsi korrastamine, haljastuse rajamine	15000.-	Projektid, annetused	Külavanemad
2019-2030	Piirkondliku küladepäeva tähistamine	1000.-	Projektid, Põlva vald	Külavanemad
2019-2025	Piirkonna tuntud inimestele pingi ja tahvli paigaldamine	1000.-	Projektid, Põlva vald	Külavanemad
2019-2030	Traditsiooniliste ürituste Säkna rehepidu, Reherock, Jaanimõisa külakeskuse ürituste jätkamine ja uute ürituste korraldamine	20000.-	Projektid, Põlva vald	Külavanemad
2019-2030	Matkaradade rajamine/tähistamine Meelva soos	20000.-	Projektid	Külavanemad
2019-2030	Supluskoha rajamine Lutsu jõe äärde	20000.-	Projektid	Külavanemad
2019-2025	Piirkonna kaardi, viitade ja talusiltide paigaldamine	5000.-	Projektid	Külavanemad
2019-2030	Külade kroonika talletamine, ajaloo kogumine ja kogumiku väljaandmine	500	Annetused, projektid	Külavanemad
2019-2025	Päiksepatareidel valgustuse rajamine Jaanimõisa ja Suurmetsa bussijaama	20000.-	Põlva vald, Maanteeamet	Külavanemad
2019	Jaanimõisa Kooli mälestuskivi paigaldamine	400.-	Annetused, vabatahtlik töö	Külavanemad
2020-2021	Jaanimõisa MTÜ moodustamine	25.-	Külavanemad	Külavanemad

2019-2030	Väljasõitude korraldamine teiste MTÜ-de juurde	300.-	Projektid	Külavanemad
2019-2030	Lõkkeplatsi rajamine Jaanimõisa külla	300.-	Projektid	Külavanemad
2019-2030	Jaanimõisa tee ja majade ümbruse asfalteerimine.	?	Projektid	Külavanemad
2019-2030	Jaanimõisa kalmistul Vabadussõjas osalenute haudade korrastamine	0	Vabatahtlik töö	Külavanemad

KÜLA ARENGUKAVA ELLUVIIMINE, SEIRE JA MUUTMINE

Külade arengukava elluviimist koordineerivad külavanemad koos küla aktiiviga. Konkreetste suuremate investeeringute planeerimisel tuleb külavanematel kooskõlastada tegevust külaelanikega küla üldkoosolekul. Küla arengukava saab muuta ja täiendada ainult küla üldkoosoleku otsusega. Külavanemad peavad korraldama vähemalt ühe külaelanike üldkoosoleku aastas, kus antakse ülevaade oma tegevustest ning küla aktiiviga ülevaate arengukavas planeeritud tegevuste elluviimisest. Arengukava tegevuskava kooskõlastatakse Põlva Vallavalitsusega.